

Verzopen katten

Verslag visexcursie Hierdense Beek

Reptielenexcursies van RAVON zitten snel bomvol. Ik ben altijd té laat met aanmelden. Deze keer gooi ik het over een andere boeg. Ondanks het feit dat er op de website staat dat de vissenexcursie is volgeboekt waag ik in een poging.

'Ik wil graag op de reservelijst voor de visseninventarisatiedag in de Hierdense Beek op zaterdag 13 juli. De ervaring heeft mij namelijk geleerd dat er op het allerlaatste moment vaak afvallers zijn.'

Jesper Berndsens maakt me blij met zijn snelle reactie.

'We hebben een afzegging dus je kan mee en staat op de lijst.'

Ter voorbereiding bekijk ik een lezing over de Hierdense Beek die Maarten Veldhuis van het Waterschap Vallei en Veluwe op de RAVON dag in 2022 heeft gegeven.

Om 9:30 uur staan we startklaar met schepnetten, emmers, waadpakken en cuvetten op de parkeerplaats Hulshorsterzand.

Na Jespers tekst en uitleg over de opgehoogde beekbodem,

Groepsfoto. (Foto: Hilde Ham)

Domme donderpadden?

Uit recent Tsjechisch onderzoek is gebleken dat donderpadden een kleiner stel hersenen hebben dan de beekforellen en elritsen. Een groter brein heeft meer capaciteit voor het aanleren van nieuw gedrag en het opslaan van informatie, dat kan behoorlijk van pas komen als je moet overleven. Domme donderpadden dus, of zijn ze slimmer dan ze eruit zien?

Het leven bestaat uit afwegingen... maar sommigen kunnen je duur komen te staan. Je kan je energie namelijk maar één keer besteden, daarom bestaat de enorme variatie in overlevingsstrategieën die we in de natuur terugvinden. Het brein gebruikt relatief

veel energie als je het vergelijkt met andere organen die veel meer plek innemen in het lichaam zoals het verteringsstelsel. Een groter brein betekent hogere kosten, en dit brengt weer de nodige hoeveelheid werk met zich mee. Zo zijn er soorten die investeren in een meer ontwikkeld brein en daarbij horende langdurige broedzorg, waar anderen inzetten op grote aantallen, minder competente, nakomelingen die eerder geslachtsrijp zijn om de volgende generatie zo snel mogelijk te stichten.

Het vissenbrein is een zeer plastisch orgaan dat zich kan aanpassen aan de omstandigheden in een specifieke omgeving. Van zomer op winter kan het formaat van een forellenbrein al toenemen naargelang hetzelfde individu zich van koelere diepe wateren, naar een ondiepere oeverzone met complexe structuren begeeft. In dit geval zou volgens de onderzoekers een groter brein een groter vermogen tot gedragsaanpassing

mogelijk maken wanneer het individu in een nieuwe omgeving wordt gezet. Forel en elrits zijn als soorten meer mobiel, tegenover de vrij stationaire donderpad die zijn leven het liefst in dezelfde omgeving doorbrengt. Die donderpadden hebben het dus in principe slim bekeken; waarom zou je in een groter en adaptief brein investeren als je dat helemaal niet nodig hebt? Dan kun je beter met zekerheid inzetten op wat je kent.

Echter zien we steeds meer de effecten van klimaatverandering en menselijke invloed op bewoners onderwater. Bij veranderingen die sneller gaan dan de natuur evolutionair gewend is, zal ook de druk op overleving van minder plastische soorten toenemen. Voor donderpadden in Nederland lijkt het bovendien problematisch te zijn dat snel verspreidende soorten (exotische grondels met name) zich gemakkelijk thuis maken in hun habitat, misschien wel door een relatief grotere breincapaciteit die meer flexibiliteit mogelijk maakt. Op de lange termijn kan het in een veranderende wereld dus toch slim zijn om te investeren in een groot brein.

De rivierdonderpad is, net als de beekdonderpad die in mindere mate in Nederland voorkomt, een kleine nachtactieve bodemvis.

(Foto: Jelger Herder)

Ivanka Spruijt

monitoringsroute stroomopwaarts, scheptechniek en vissoorten gaan we aan de slag. Door het natte voorjaar staat het meanderende water onvoorstelbaar hoog en stroomt razendsnel. Een kronkelend wandelpad is overstroomd en getransformeerd in een groot ondiep ven. Onderwater liggen boomstronken, takken en stenen. Opletten dus. Evenwicht bewaren. Niet omvallen. Via een brede waterval stort het water met veel kabaal naar beneden. Voor reus Erwin van bijna twee meter is het water op sommige plaatsen zelfs bijna té diep.

De regen valt met bakken uit de lucht. Als verzopen katten scheppen we er lustig op los en hebben veel plezier. Jonge bruine kikkers springen voor ons uit. Beukenbladeren vormen de laatste rustplaats van een wild zwijn. Uiteindelijk bestaat de rijke oogst uit 54 berrmpjes, 96 rivierdonderpadden en een driejarige beekpriklarve. De bijvangst levert onder andere een kelderpissebed, larven/nimfen van een halfgeklepte eendagsvlieg, gewone slijkvlieg en weidebeekjuffer, gevlekte beekroofkever en kokerjuffers. Na afloop ontvang ik van Jesper een handig 'spiekbriefje' met herkenbare foto's en korte teksten

Er werden heel veel rivierdonderpadden gevangen. (Foto: Hilde Ham)

van gangbare macrofaunasoorten. YouTuber Stephan Tukker stuurt een fenomenaal filmpje (link: https://www.youtube.com/watch?v=eF5sTW4t_AQ). Kijken dus!

Hilde Ham

Macrofaunawerkgroepen KNNV Apeldoorn/Epe Heerde en IVN Apeldoorn

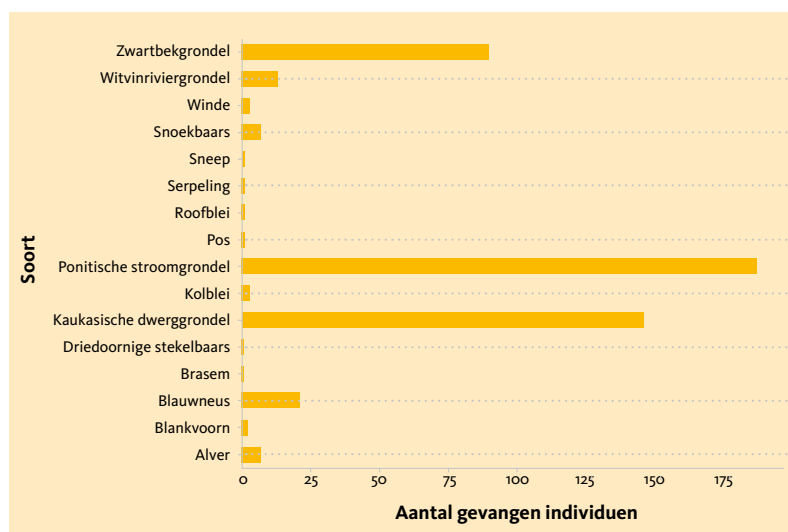
Zegenvisexcursie in de Waal

De excursielocatie bij de Waal. (Foto: Jelger Herder)

Op 18 oktober 2024 was de laatste visexcursie van het seizoen. 's Avonds verzamelden de deelnemers bij de Waal bij Nijmegen waar met behulp van een zegenvis werd gevangen en gedetermineerd. Het was een gezellige en succesvolle avond met enkele bijzondere waarnemingen. De serpeling sprong er dit keer uit als meest opvallende soort (vorig jaar ving we deze soort slechts één keer in zes excursies (Meinerswijk)). Dit jaar hebben we ruim twee keer zoveel vissen gevangen als vorig jaar, voornamelijk door de grote aantallen juveniele grondels (Kaukasische dwerg-, Pontische stroom- en zwartbekgrondels). Ook het aantal soorten lag dit jaar hoger, met 16 soorten in plaats van 11 vorig jaar (zie afbeelding). Deze locatie blijft een topstek voor blauwneuzen, met opnieuw meer dan 20 exemplaren. Wat verder opviel was het hoge aantal Kaukasische dwerggrondels, die we vorig jaar niet hebben gevangen, maar dit jaar in overvloed aanwezig waren.

Jelger Herder

Aantal gevangen individuen per soort.